

Tilsyn på avfallsområdet i 2018

Miljødirektoratet og fylkesmannen gjennomførte totalt 730 tilsyn i 2018 med avfallshåndtering som kontrolltema. Vi avdekket brudd på avfallsregelverket ved 60 prosent av de kontrollerte virksomhetene, omtrent på samme nivå som tidligere år. Hos enkelte aktører er det en bedring å spore ved at det er noe færre og mindre omfattende brudd på avfallsregelverket enn tidligere, men det er totalt sett fortsatt for mange brudd.

Vi ser det som positivt at de fleste virksomhetene i stor grad har en tilfredsstillende oppfølging av tilsynsrapportene våre. Vi mener derfor at vi kan si at tilsyn har effekt i forhold til å sikre bedre etterlevelse av avfallsregelverket, i henhold til formålet med den tilsynsaktiviteten vi gjennomfører.

Avfallshåndtering er tema på de fleste tilsynene Miljødirektoratet og fylkesmannen gjennomfører. Mange av tilsynene er i bedrifter som har hovedvirksomheten knyttet til avfalls- og farlig avfallshåndtering. Det risikobaserte tilsynet omfatter aktører i hele avfallskjeden.

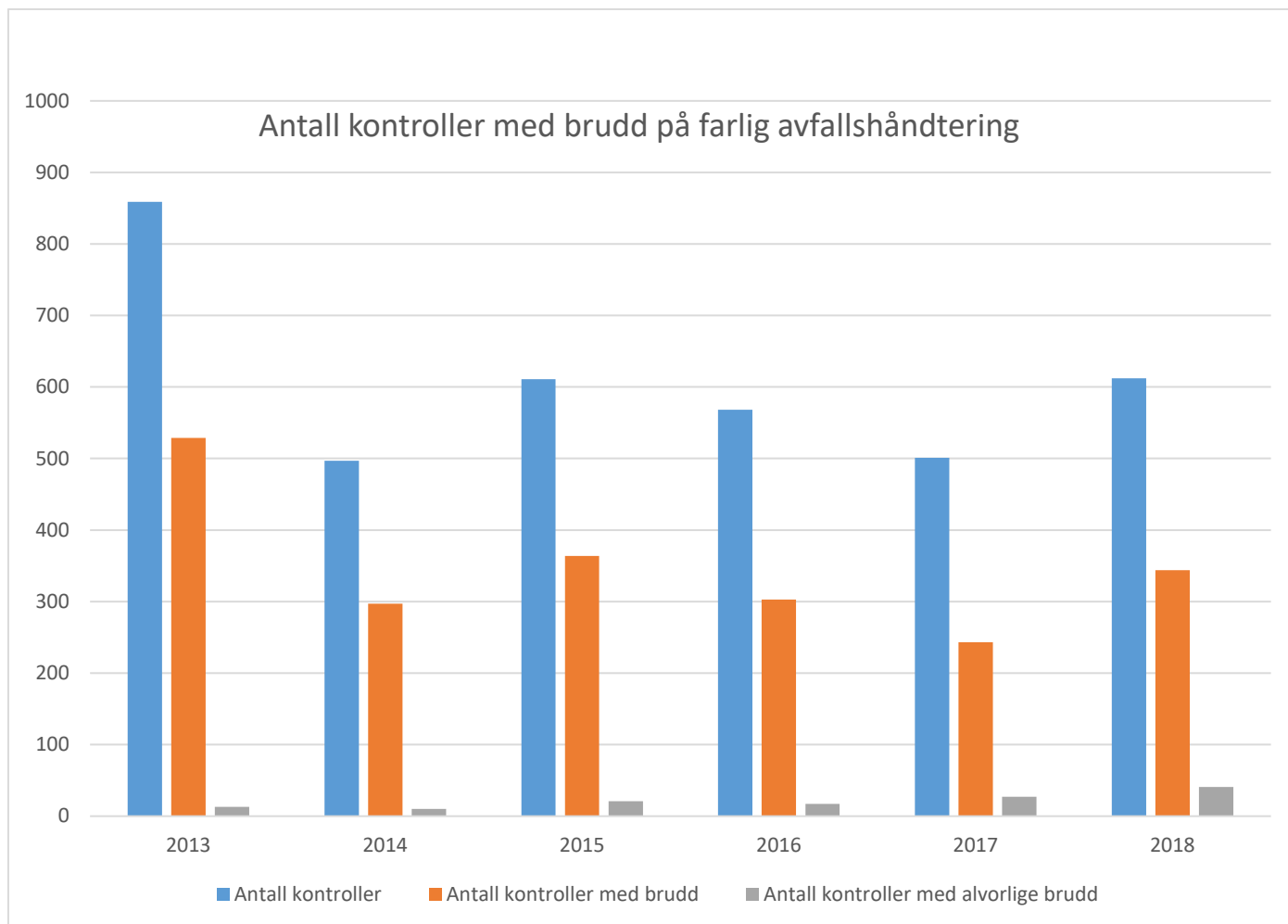
Sjekker hele avfallskjeden

Vi kontrollerer små og store avfallsprodusenter i landbasert industri og offshorevirksomheter, mottaksanlegg- og behandlingsanlegg for farlig avfall, returselskap, avfallsmeglere og grensekryssende transport av avfall.

Vi gjennomfører både inspeksjoner (endagstilsyn), revisjoner (flerdagstilsyn) og har også tilsynsaksjoner der vi kontrollerer mange aktører i en bestemt tidsperiode.

Fortsatt for mange brudd på farlig avfallsregelverket

I 2018, som tidligere år, har vi ut fra potensiell miljørisiko prioritert kontroll av håndteringen av farlig avfall. Resultatet er stort sett i tråd med det vi har avdekket de tre siste år. Ved 63 prosent av kontrollene ble det avdekket brudd på reglene for håndtering og levering av farlig avfall, og antall alvorlige brudd var også på omtrentlig samme nivå, rundt 7 prosent.



Miljødirektoratet er ikke fornøyd med at vi ikke ser en positiv trend med færre brudd på regelverket, og vi vurderer derfor at utviklingen ikke er god nok. Flere av de alvorlige bruddene er relatert til gjentagende brudd fra forrige kontroll, og det handler ofte om risikofylte lagringsforhold, at avfallsprodusenten har levert avfallet til aktører som ikke har godkjenning til å ta imot farlig avfall eller at avfallsprodusenten mangler oversikt og dokumentasjon på hvor avfallet er levert.

Det å ikke ha kontroll på håndteringen av farlig avfall bidrar til en økt risiko for at avfallet potensielt kan påvirke ytre miljø negativt. Dersom lagringsforholdene ikke er tilfredsstillende, vil eksempelvis en uønsket hendelse kunne bidra til forurensende utslipp lokalt.

Videre vil overlevering av farlig avfall til aktører uten godkjenning kunne bidra til mangelfull og uforsvarlig miljømessig behandling eller at avfallet havner et sted det ikke skal.

Flere aktører vi fører tilsyn med, mangler oversikt over regelverkskrav. En del virksomheter har heller ikke den nødvendige innsikten i hva regelverket innebærer konkret, og det er også en del virksomheter med tillatelse fra Miljødirektoratet som ikke har gjort seg kjent med de ulike vilkårene som er stilt i tillatelsen.

Vi ser ofte at der ledelsen ikke er godt kjent med de krav som er stilt gjennom tillatelse og øvrig regelverk på avfallsområdet, der har man også dårligere kontroll og oppfølging som igjen bidrar til dårligere ivaretagelse av regelverket.

Selv om vi fortsatt avdekker for mange brudd på regelverket, så er det en viss bedring å spore hos flere aktører. Der vi før avdekket for eksempel manglende systemer for å sikre etterlevelse, avdekker vi nå i større grad færre og mindre regelverksbrudd.

Vi ser på en del gjentakende/oppfølgende tilsyn hos samme virksomhet at de har fått på plass systemene, men at det kan være enkelte mangler som fortsatt gjenstår. I tillegg ønsker vi også å fremheve at der vi bruker virkemidler, eksempelvis i form av varsel om tvangsmulkt, så er det sjelden at vi vedtar eller driver inn disse.

Flere av virksomhetene har i stor grad en tilfredsstillende oppfølging av tilsynsrapportene våre. Vi mener derfor at vi kan si at tilsyn har effekt i forhold til å sikre bedre etterlevelse av avfallsregelverket, i henhold til formålet med den tilsynsaktiviteten vi gjennomfører.

Levering av avfall

Miljødirektoratet har hatt levering av avfall som spesifikt tema på tilsyn i flere år hos relevante virksomheter

I mai 2016 ble det innført elektronisk deklarerings av farlig avfall (www.avfallsdeklarerings.no). Det har vært en overgangsperiode ved innføring av dette systemet, og det har tatt noe tid å få alle virksomhetene over på den nye ordningen. Miljødirektoratet har laget veiledere for bruken av systemet, og vi har i 2017 og 2018 hatt fokus på at avfallsprodusenter skal deklare sitt farlige avfall korrekt.

Det er fortsatt en del som ikke har kontroll på dette. Vi observerer bl.a. at bruken av fullmakt er utbredt, og at mange avfallsprodusenter som har gitt fullmakt til en annen aktør ikke er kjent med at de selv har ansvar for avfallet som leveres. Regelverket er tydelig på at det er avfallsprodusentens ansvar å påse at levering og deklarerings gjennomføres på en korrekt måte.

Det viser seg at mange av produsentene mangler rutiner for å sikre at fullmaktshaver deklarerer korrekt, i tillegg til at det også er avdekket tilfeller av at farlig avfall er levert til mottaker uten godkjenning til å ta imot de aktuelle avfallsfraksjonene.

Fylkesmannens tilsynsaksjoner på avfallsområdet i 2018

Mottak- og mellomagrings-anlegg for farlig avfall

Det ble i 2018 gjennomført en tilsynsaksjon rettet mot de anleggene som har tillatelse til mottak- og mellomagring av farlig avfall. Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med totalt 135 virksomheter.

Resultatene viser at det ble avdekket brudd på regelverk ved 86 % av de kontrollerte virksomhetene, hvorav 11 % alvorlige brudd. Det er innenfor temaene *Håndtering og lagring av farlig avfall*, *Internkontroll* og *Mottakskontroll av farlig avfall* at det avdekkes flest brudd på regelverk og tillatelse. Dette er også områder som er sammenfallende med det forurensningsmyndighetene ser som viktigst å ha kontroll på,

og vi er derfor ikke fornøyd med at det er et så høyt antall brudd her. Likevel ser vi at de alvorlige bruddene generelt er mindre omfattende og alvorlige enn ved tidligere aksjoner og tilsyn, og at det slik sett har vært en positiv utvikling. Vår vurdering ut fra resultatene i tilsynsaksjonen er at avfall generelt sett ikke er på avveie men at det i mange tilfeller er mangelfull dokumentasjon som er årsak til brudd på regelverket.

Avfall fra sykehus og laboratorier

Det har i 2018 vært gjennomført en tilsynsaksjon med sykehus og laboratorier for å kontrollere om de har tilfredsstillende rutiner for å sikre at avfall håndteres riktig og at farlig avfall blir levert til lovlig mottak. Fylkesmannen gjennomførte 57 tilsyn i aksjonen. Av disse var 60% ved laboratorier og 40% ved sykehus. Ved kontrollene undersøkte Fylkesmannen hvordan virksomhetene håndterer plikten til å unngå fare for forurensning blant annet ved å kontrollere om det er gjennomført nødvendige risikovurderinger og om det finnes nødvendige rutiner i internkontrollen. Det ble funnet brudd på regelverket ved 3 av 4 virksomheter, noe vi ikke er fornøyd med.

Det ble gitt omtrent dobbelt så mange brudd per laboratorie som per sykehus. De fleste bruddene ble avdekket innenfor kontrolltemaene internkontroll (mangler ved miljørisikovurderinger, skriftlige rutiner og avvikssystem) og håndtering av farlig avfall (manglede rutiner for håndtering av farlig avfall, lagringsforhold, lagringstid av farlig avfall, merking av farlig avfall og håndtering av smittefarlig avfall.) Det ble ikke avdekket alvorlige brudd på regelverket under tilsynsaksjonen.

Videre virker det, ut fra resultatene, som at sykehusene har kommet lenger i å utvikle internkontrollen og sørge for etterlevelse av miljøregelverket enn laboratoriene som ble kontrollert i denne aksjonen.

Oppbevaring av EE-avfall hos forhandlere

For at avfall fra elektriske og elektroniske gjenstander (EE-avfall) ikke skal komme på avveie, medføre forurensning eller miste kvaliteten slik at det ikke kan gjenbrukes, har forhandleren plikt til å ta imot EE-avfall av samme type som de selv selger, håndtere avfallet forsvarlig, og utføre tiltak for å hindre tyverier. Forhandleren må også sørge for at avfallet leveres til lovlig avfallsanlegg, eller gjennomgår gjenvinning.

I 2018 ble det gjennomført tilsyn med disse pliktene hos 35 forhandlere i Norge. Det ble avdekket brudd på regelverket hos 54% av virksomhetene. Ved ett tilsyn ble det avdekket alvorlig brudd på regelverket. I lys av resultatene fra aksjonen vil Miljødirektoratet blant annet vurdere om det er behov for å endre regelverket slik at det sikres enda bedre at alt EE-avfall går til lovlig og god miljømessig håndtering.

Miljødirektoratets tilsynsaksjoner på avfallsområdet i 2018

Behandlingsanlegg for farlig avfall

Miljødirektoratet gjennomførte 16 tilsyn hos behandlingsanlegg for farlig avfall i 2018, både som uanmeldte tilsyn og varslede systemrevisjoner. Det ble avdekket brudd på regelverket i alle tilsynene med behandlingsanlegg. Det ble avdekket alvorlige brudd ved fire av kontrollene. Vi har etablert en rekke kriterier for hva som gjør at vi ser alvorlig på enkelte brudd. Et av kriteriene gjelder brudd som går igjen ved flere tilsyn hos en aktør. I denne sammenhengen er det viktig å ha med seg at vi retter tilsynsaktiviteten inn mot de virksomhetene med høyest risiko hvor vi ser behov for ytterligere oppfølging, eller at vi har mistanke om at forholdene som vi har påpekt ved tidligere tilsyn ikke er utbedret på en tilfredsstillende måte.

Selv om vi fortsatt kan avdekke regelverksbrudd ved gjentagende tilsyn, så kan dette mange ganger være mindre omfattende brudd. Sann sett vurderer vi at det er en viss bedring å spore også for behandlingsanleggene vi har langs norskekysten.

Det ble varslet fem tvangsmulkt. Ved to av disse tilsyna er saken avsluttet ved at tilfredsstillende retting er gjennomført, mens de tre øvrige foreløpig ikke avsluttet.

Nye tilsyn med behandlingsanleggene for farlig avfall vil bli gjennomført i 2019, og anleggene med alvorlige brudd vil bli fulgt opp med særskilte oppfølgingstilsyn for å påse at korrigerende tiltak er iverksatt.

Tilsyn med grensekryssende avfallsforsendelser

I flere år er det gjennomført tilsyn med grensekryssende avfallsforsendelser og vi har avdekket en rekke brudd på regelverket. Det har blitt gjennomført inspeksjoner og tilsynsaksjoner med avfallsmeglere, –forhandlere og –produsenter, samt tilsyn av forsendelser ved forskjellige grensekryssområder, både på jernbane, vei og med skip.

Med bakgrunn i risikovurderinger har vi i 2018 opprettholdt vårt fokus på produsenter, eksportører, forhandlere og meglere av avfall. I tillegg har vi jobbet kontinuerlig med å bidra til faglig støtte til tollvesenet i deres kontroller ved grenseovergangene, både i form av vår tollvaktstjeneste til tolletatene og i form av en kontroll- og opplæringsaksjon ved tollområder i 5 norske havner (heretter kalt *havneaksjonen*) som ble planlagt i samråd med tolldirektoratet.

Avfallsmeglere, –forhandlere og –produsenter har en betydelig rolle i avfallsmarkedet, og det er viktig at de er klar over sitt ansvar og kan spore farlig avfall til endelig disponering. Vi gjennomførte en mindre tilsynsaksjon av avfallsmeglere og –forhandlere i 2015 for å bevisstgjøre aktørene om deres ansvar og for å øke vår kunnskap om aktørene og hvordan vi skal følge disse opp. I 2017 og 2018 videreførte vi tilsynsaktiviteten overfor disse aktørene og andre store eksportører av avfall for å bidra til at de overholder miljøregelverket. Totalt ble ni virksomheter kontrollert. Funn etter kontrollene viser at det er færre mangler nå enn tidligere, men fortsatt er ikke alle kravene i regelverket fulgt opp på en tilfredsstillende måte. Likevel vurderer Miljødirektoratet at det nå er færre funn og at funn i denne aksjonen er mindre alvorlige enn tidligere.

Havneaksjonen ble gjennomført i 5 norske havner, og innebar et mål om kompetanseheving og økt fokus på grensekryssforordningen blant tolletatene i tillegg til at Miljødirektoratet i samråd med Tolldirektoratet

ønsket å lære mer om kontrollmuligheter i store Norske havner. 3 avfallseksportører mottok inspeksjonsrapport i etterkant av aksjonen.

Tilsyn med forsøk på ulovlig eksport av utrangerte skip

Det er ulovlig å eksportere skip som skal til demolering eller gjenvinning ut av Norge uten at dette gjøres i henhold til enten skipsgjenvinningsforordningen eller grensekryssforordningen, avhengig av om skipet har flagg fra henholdsvis EU/EØS eller utenfor. Det er per dags dato svært begrenset adgang til å tillate eksport av utrangerte skip ut av OECD-området.

Miljødirektoratet har i løpet av 2018 samarbeidet med Sjøfartsdirektoratet og Kystverket for å opprette et godt samarbeid for å kunne føre tilsyn med eksport av skip fra Norge. Etatene har blant annet i denne forbindelse deltatt i en internasjonal tilsynsaksjon og gjennomført ett tilsyn og to befaringer. I tillegg til dette har det blitt gjennomført et tilsyn da etatenes felles risikokriterier slo ut.

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/2018/November-2018/Samlet-kreftene-i-en-internasjonal-miljorettet-tilsynsaksjon/>

Tilsyn med refusjonsanlegg for spillolje

Det har i løpet av 2018 blitt gjennomført tilsyn med fire anlegg som tar imot refusjonsberettiget spillolje, det vil si mottaksanlegg med godkjenning fra Miljødirektoratet med rett til å søke om refusjon for mottak av spillolje.